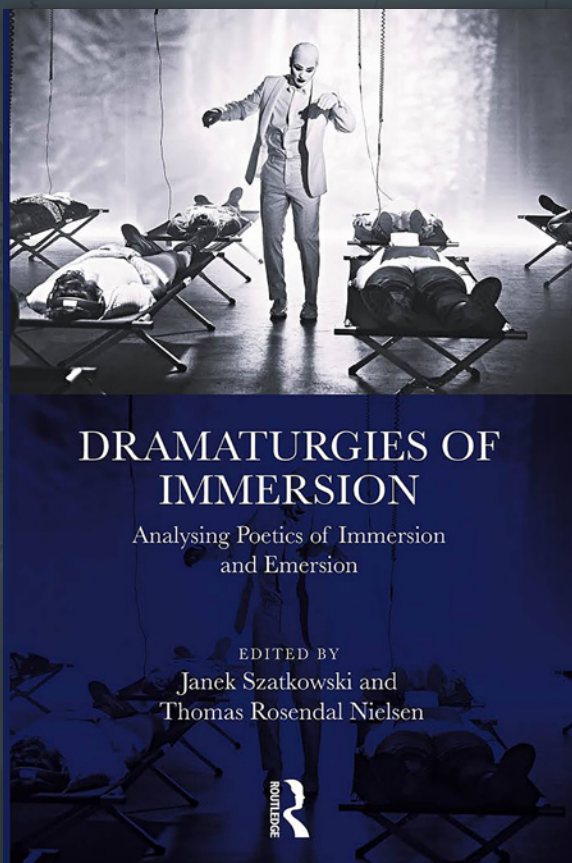

DRAMATURGIES OF IMMERSION

Analysing Poetics of Immersion
and Emersion

EDITED BY
Janek Szatkowski and
Thomas Rosendal Nielsen

ROUTLEDGE

Dramaturgies of immersion

Boganmeldelse af Lærke Hasselgren Mejlgaard

Af Janek Szatkowski og Thomas Rosendal Nielsen (red.).

Foto: Emilia Therese

Hvad er der på spil, når publikum fysisk træder ind i en iscenesættelse, omgives af den og agerer som medspiller og medskaber af en fortælling?

Måske har du ladet dig indskrive som elev på Sisters Academy, blevet guidet langsomt gennem skoven i Wunderlands “Twisted forest” eller sat dig selv i de lidendes sted som kursist i SIGNAs “Det åbne hjerte”. På vidt forskellig vis stiller de immersive dramaturgier nye spørgsmål til vores møde med verden.

Dramaturgies of immersion er en dybdegående og praksisnær udforskning af det immersive teater. Målet med bogen er både et udvidet syn på forskellige dramaturgier inden for immersive teaterpraksisser og et udvidet syn på de forskellige poetikker, der fremkommer af disse praksisser. Hvilke værdier ligger indlejret i de immersive poetikker?

Det har en forskningsgruppe ved Afdelingen for Dramaturgi og Musikvidenskab ved Aarhus Universitet sat sig for at undersøge gennem et syv år langt forskningsprojekt med deltagelse og forskning i udvalgte immersive teaterpraksisser i en dansk geografisk kontekst.

Lektor emeritus Janek Szatkowski og lektor Thomas Rosendal Nielsen er redaktører på denne bog, gruppens medlemmer udgør bidragsyderne.

Dramaturgies of immersion henvender sig til bachelor- og kandidatstuderende, forskere og udøvende kunstnere. Til den rette læser tilbyder bogen et grundigt, velfunderet og hamrende interessant indblik i et felt under stor udvikling.

Er man ikke den rette læser, får man sin sag for, da læsningen kræver et vist fagligt niveau, ligesom at et forudgående kendskab til det immersive teater vil hjælpe med at navigere i det komplekse stof. Bogen kan læses i uddrag, da hvert kapitel tager udgangspunkt i en specifik case eller praksis, men der er en stor vinding ved at læse bogen fra ende til anden, fordi den ganske enkelt er godt skruet sammen.

Struktur

Bogens kapitler bruges som linser eller forklaringsmodeller til at se forskellige immersive poetikker igennem: “emersive immersion, intimate immersion, eco-mimetic or eco-didactic, sloppy or thick, uncanny, and resonant” (*Dramaturgies of immersion*, s. 20).

Bogen er gavmild med kildereferencer og spændvidden i teorier er i sig selv imponerende. Det kunne let være blevet forvirrende med de mange forskellige epistemologier, men som læser farer jeg på intet tidspunkt vild. Det skyldes dels, at undersøgelsesfeltet er tydeligt opridset, og dels at de metodologiske refleksioner udgør en grundsten i bogen.

Immersion bliver ofte nævnt som en genre inden for teater. Uden at afskrive brugen at genrebegrebet fuldstændigt, præsenterer Szatkowski og Nielsen i introduktionen en anden vej i analysen, nemlig at gentænke det immersive teater gennem poetikbegrebet og dermed lægge op til en anden tænkning og differentiering. Poetik skal her forstås som de kunstneriske værdier, der styrer et kunstværk gennem en dramaturgi; forholdet mellem telos (formål) og techné (teknik eller middel).

Det føles befriende at lade genrediskussionen træde i baggrunden for at give plads til andre perspektiver.

Immersive dramaturgier sættes herefter ind i en kulturteoretisk kontekst gennem begreberne “medialisering” og “singularisering”. Det giver mening at knytte netop disse begreber til udviklingen inden for feltet for at understrege, at immersionen er et produkt af en kompleks kulturel arv.

Til trods for at introduktionen er relativt kort, klæder det læseren godt på i forhold til at forstå de praksisnære analyser, som de næste kapitler byder på. Især gennemgangen af det

immersive teater i Danmark er lidt af en tour de force og efterlader mig nysgerrig på, hvad de næste kapitler bringer.

Hjertet

I de følgende seks kapitler findes udgivelsens hjerte; en række indsigtfulde analyser, hvor teori og levede erfaringer flettes sammen og baner nye veje ind i de immersive dramaturgier.

Her følger en kort overflyvning over de forskellige bidrag, efterfulgt af et enkelt nedslag.

Thomas Rosendal Nielsen lægger ud med at udfolde begrebet *emersion*, ikke som en modpol til immersionsbegrebet, men som komplementær. I kapitlet lægger Nielsen vægt på, at værdien i en poetik er måden, den kan engagere os i diskussioner om hvilke værdier og måder at leve på, specifikke kunstneriske praksisser tilbyder os.

Janek Szatkowski undersøger, hvordan teatergruppen Cantabile 2 over en periode på 30 år har udviklet værker med intime møder mellem publikum og performer. Szatkowski er ikke ukritisk og peger på en række moralske dilemmaer i Fachinnis en-til-en format. Hvordan rangordnes risikovillighed i forhold til intimitet, når performere udvælger særlige publikummer til hemmelige slutninger? Hvad er de moralske implikationer af dette?

Ida Krøgholt fører læseren ind i en verden af sansninger, og hun bruger økomimesis-begrebet til at undersøge, hvordan tre forestillinger åbner vores sanser (gennem blindhed) for at højne vores økologiske bevidsthed.

Med introduktionen af begrebet "Sloppy immersion" forfølger Jonas Schnor spørgsmålet, hvordan den liminale oplevelse i teater og performance overføres og oversættes ind i vores hverdagsliv. Kan den alternative virkelighed og det selvudtryk, man oplever i immersionen, leve videre efter oplevelsen?

Erik Exe Christoffersen fokuserer på forestillinger, der skaber oplevelsen af hjemløshed og tematiserer marginaliserede grupper. Christoffersen diskuterer forestillingerne gennem begreberne resonans og singularisering.

Endelig flytter Josefine Siem fokus væk fra den immersive forestilling som en række *situationer* til forestillingen som *miljøer*. Dermed handler en analyse mindre om, hvordan deltagerne føler og mere om, hvad følelsen eller stemningen er. Miljøet i SIGNAs "Det åbne hjerte" er, ifølge Siem, præget af mytologiske elementer og argumentet er, at spændingen mellem det naturalistiske og det mytologiske skaber en "uncanny" atmosfære, der reflekterer specifikke modsætninger mellem empati og lidelse.

Det er vanskeligt at fremhæve visse kapitler frem for andre, da de alle har deres berettigelse, og kan læses som en helhed eller udvælges efter faglig og personlig interesse. Som et eksempel på, hvad der særligt resonerede i mig, vil jeg udfolde Thomas Rosendal Nielsens kapitel "Emersive immersion" lidt nærmere.

I modsætning til betydningen af immersionen som 'nedsynkning' kan begrebet emersion bedst oversættes med 'tilsynekomst af noget før skjult':

“something is brought into being in these dramaturgies, and not always just the narcissistic reflection of our own sensorial, imaginary and social involvement with the world. A ‘celestial object’ that was formerly in the shadows, something that we were otherwise not able to observe, suddenly, or gradually, enters our sphere” (Nielsen, s. 26).

En emersionspoetik, beskriver Nielsen, er den viden i praksis, der får verden til at vise sig på ny bag skyggerne af vores fantasi og hverdagsopfattelse.

Nielsen udfolder fire analyser af emersionspoetik i fire danske teaterpraksisser; Carte Blanche, Wunderland, Cantabile 2 og Secret Hotel. Analyserne gennemsyres af skarpe observationer, og det er en kærdommen mulighed for at forstå det ellers noget abstrakte begreb anvendt på konkrete cases, som mange, der interesserer sig for det immersive teater, vil kende til.

Nielsen trækker på samtidens førende teoretikere inden for det immersive teater, men fører også diskussionen i en ny retning. Der er i den grad behov for en poetologisk differentiering af de immersive praksisser, og til dette åbner emersionsbegrebet døre til nye undersøgelsesrum.

Metodologisk eklekticisme og en genvej

Bogen afsluttes med en metodologisk refleksion og præsentationen af et spørgeskema.

Dette afsnit er især vigtigt, når vi taler immersivt teater, hvor undersøgelsen sætter forskeren i en dobbeltrolle som både deltager og observatør. Forskningsgruppen har arbejdet ud fra en metodologisk eklekticisme med mange forskellige perspektiver for at bedst at kunne få greb om det immersive felt.

Bogen er dermed et godt eksempel på, hvordan forskningen inden for feltet udformer sig, og hvordan metodologisk refleksion og nysgerrighed beriger dialogen mellem forskningsresultater.

I dette afsluttende kapitel præsenteres et spørgeskema, der kan ses som en forsimplet indgang til de immersive dramaturgier. Spørgsmålene udgør, på godt og ondt, en genvej ind til undersøgelsen. Det giver dog i den grad mening at læse spørgeskemaet med bogens øvrige kapitler summende i baghovedet.

Spørgsmålene fremstår nøje udvalgte og understreger, hvordan hvert enkelt kapitel i bogen bidrager til helheden.

Afsluttende noter

Forskningsgruppen navigerer i spændet mellem det specifikke og det universelle. Der er taget et valg om at tage udgangspunkt i danske casestudier, og som læser kan jeg af og til savne perspektivet til udenlandske praksisser som referencepunkter inden for det immersive teater. Dog er det netop den lokale og praksisnære tilgang, der giver bogen sin tyngde.

Dramaturgies of immersion er et vigtigt og meget læseværdigt bidrag til den dramaturgiske forskning. De enkelte cases er levende beskrevet, og de forskellige vinkler på emnet er unikke, men går i dialog med hinanden. På den måde er bogen den udgivelse, jeg selv manglede, da jeg

i 2018 skrev speciale om immersive poetikker. Der er ikke noget enkelt eller entydigt svar på forskningsgruppens spørgsmål, og derfor er det prisværdigt, at gruppen har givet undersøgelsen den nødvendige tid.

Udgivelsen fortjener engagerede læsere både nationalt og internationalt, som har lyst til at fortsætte diskussionen. Hvordan kan vi bruge den poetologiske differentiering til at undersøge grænser, strømninger og nye veje i scenekunsten?

Lærke Hasselgren Mejlgaard. Dramaturg. Litteratur- og kulturformidler. Underviser.
